

Kuntatalouden tilannekatsaus

28.9.2017 Helsinki
Taloustorstai

Minna Punakallio
Pääekonomisti
Kuntaliitto
Twitter @MinnaPunakallio

Kuntatalousohjelma vuodelle 2018

Syysy 2017

Valtiovaraministeriön julkaisu 31/10/2017

Kokonaistaloudelliset ennusteet ja taustaoletukset

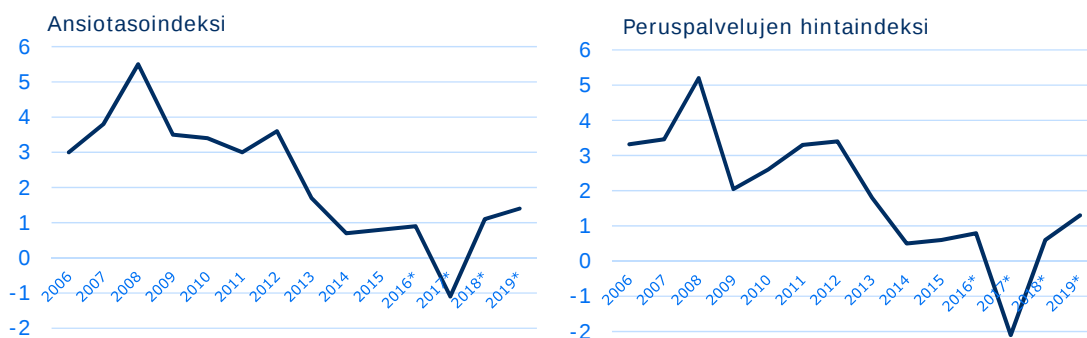
Lähde: Vuodet 2015-2016 Tilastokeskus, vuosien 2017-2021 ennusteet VM 19.9.2017

Prosenttia:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BKT, määrän muutos	0,0	1,9	2,9	2,1	1,8	1,3	1,1
Palkkasumman muutos	1,0	1,5	1,8	2,2	2,1	2,8	3,0
Ansiotasoindeksin muutos	1,4	1,1	0,3	1,4	1,6	2,4	2,6
Työttömyysaste	9,4	8,8	8,6	8,1	7,8	7,5	7,3
Kuluttajahintojen muutos	-0,2	0,4	0,9	1,5	1,5	1,8	2,0
Kuntien kustannustason muutos ¹⁾	0,6	0,8	-2,1	0,6	1,3	2,3	2,2
Valtionosuusindeksin muutos	0,6	0,0	-0,7	0,0	0,0	1,2	2,2
Kuntien ansiotasoindeksin muutos	0,8	0,9	-1,1	1,1	1,4	3,6	2,3
Ennusteet huhtikuussa 2017 (Kuntatalousohjelma):							
BKT, määrän muutos	0,3	1,4	1,2	1,0	1,2	1,0	1,0
Palkkasumman muutos	1,0	1,6	0,9	1,7	2,0	2,6	2,7
Ansiotasoindeksin muutos	1,4	1,2	0,5	1,2	1,5	2,2	2,3
Työttömyysaste	9,4	8,8	8,5	8,1	7,8	7,6	7,4
Kuluttajahintaindeksin muutos	-0,2	0,4	1,2	1,3	1,4	1,7	2,0
Kuntien kustannustason muutos	0,6	0,8	-1,7	0,7	0,7	3,1	2,0

1) Indeksissä on huomioitu lomarahojen leikkaus vuonna 2017 ja niiden palautuminen vuonna 2020.
Ilman näitä erä muutos olisi vuonna 2017 -1,0 % ja vuonna 2020 1,2 %

Kuntien ansiotasoindeksi ja peruspalvelujen hintaindeksi

Muutos-% edellisestä vuodesta

PPH-indeksissä on huomioitu lomarahojen leikkaus vuonna 2017 ja niiden palautuminen vuonna 2020

Onnistuva Suomi tehdään lähellä
Finlands framgång skapas lokalt

Lähde: Tilastokeskus, ennuste kuntatalousohjelma syksy 2017
19.9.2017

³
[pvm]

Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksuja

(Prosenttia maksun perusteena olevasta palkasta)

MAKSU/VUOSI	2016	2017	2018*	2019*	2020*
Sairausvakuutusmaksu	2,12	1,08	0,87	0,98	1,49
Työttömyysvakuutusmaksu	3,90 ^{a)}	3,30 ^{b)}	2,60 ^{c)}	2,60 ^{c)}	2,40 ^{c)}
Kevan jäsenyhteisön eläkemaksu (keskim.)	23,21	21,95	21,60	21,20	19,35 ^{d)}
- työnantajan palkkaperusteinen maksuosa	17,10	17,05	16,75	16,15	15,75
- varhaiseläkemenuperusteinen maksuosa	0,90	0,90	1,00	1,10	1,10
- eläkemenuperusteinen maksuosa ^{d)}	5,21	4,00	3,85	3,95	-
- kuntien ja maakuntien tasausmaksu ^{e)}	-	-	-	-	2,50
Valtion eläkejärjestelmän kuntasektorin maksu	18,35	16,99	16,78	16,39	16,04
MUUT (keskimäärin)	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
Työnantajan maksut (keskim.)	29,44	26,53	25,29	25,00	23,61
Maksumuutos, %-yksikköä ed. vuodesta	0,12	-2,91	-1,25	-0,29	-1,39
Vakuutetun maksu (alle tai = 53 v.)	5,70	6,15	6,35	6,75	7,15
Vakuutetun maksu (yli 53 v.)	7,20	7,65	7,85	8,25	8,65

* ennuste

^{a)} 1,00 % palkkasumman ensimmäiseen 2 044 500 euroon asti

^{b)} 0,80 % palkkasumman ensimmäiseen 2 059 500 euroon asti

^{c)} Palkkasummarajan ylittävältä osalta

^{d)} Sote- ja maku-uudistuksen yhteydessä esitetään eläkemenuperusteiden maksun lakkauttamista 2019

^{e)} Sote- ja maku-uudistukseen liittyen kunnille ja maakunnille esitetään uutta tasausmaksua, joka ei riipu palkkasummasta. Maksu prosenttia koko eläkejärjestelmän palkkasummasta; kunnat ja maakunnat n. 2,75, muut 0,00.

^{f)} Kunnat ja maakunnat arviolta 19,60 ja muut jäsenyhteisöt 16,85

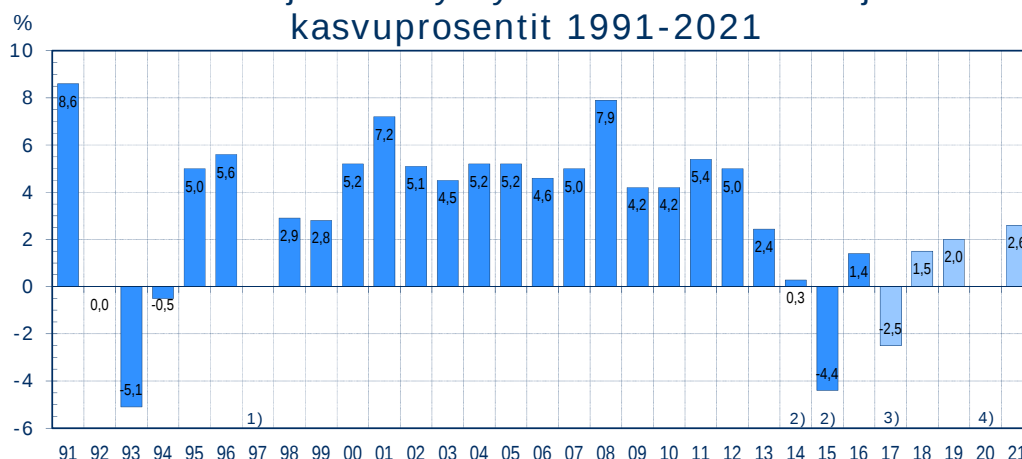
Lähde: VM, STM, Keva, ETK
MPunakallio, 27.9.2017

Kuntien ja kuntayhtymien bruttomenot, mrd. €

	2015	2016*	2017** 1)	2018**	2019**	2020** 2)	2021**
Toimintamenot	36,75	37,27	36,35	36,89	37,63	18,28	18,75
- Henkilöstömenot	21,01	20,78	20,06	20,14	20,47	10,20	10,45
- Palkat	16,13	15,93	15,74	15,93	16,24	8,20	8,40
- Muut henkilöstömenot	4,88	4,85	4,32	4,21	4,24	2,00	2,05
- Ostot (materiaalit ja palv.)	12,16	12,68	13,14	13,70	14,08	6,12	6,34
- Avustukset	2,68	2,77	2,11	2,03	2,03	1,29	1,30
- Muut toimintamenot	0,90	1,03	1,03	1,03	1,04	0,67	0,67
Korkomenot	0,29	0,27	0,26	0,28	0,30	0,25	0,26
Investoinnit	4,42	4,35	4,65	4,75	4,85	4,39	4,50
Yhteensä	41,45	41,88	41,26	41,92	42,78	22,91	23,52
Muutos- %:							
Toimintamenot		1,4	-2,5	1,5	2,0	-51,4	2,6
- Palkat		-1,2	-1,2	1,2	1,9	-49,5	2,5
- Ostot (materiaalit ja palv.)		4,3	3,6	4,2	2,8	-56,6	3,6
Menot yhteensä		1,0	-1,5	1,6	2,0	-46,4	2,6

- 1) Vuonna 2017 toimintamenoja (sekä toimintatuloja ja valtionosuuksia) supistaa perustoimeentulotuen laskennan ja maksatuksen siirto Kelalle. Vaikutus toimintamenoihin on noin -700 miljoonaa euroa. Kiky-sopimuksen vaikutus henkilöstömenoihin on vuonna 2017 noin -400 miljoonaa euroa. (Vaikutus 2016 noin -230 milj. euroa)
- 2) Vuodesta 2020 lähtien menojen tasossa on otettu huomioon sote- ja maakuntaudistus.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen kasvuprosentit 1991-2021

- 1) Mm. opetustoimen ylläpitäjämallin johdosta vuosi 1997 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa
- 2) Vuosina 2014-2015 toimintamenojen kasvua hidastaa kunnallisten ammattikorkeakoulujen sekä liikelaitosten yhtiöittäminen. Lisäksi vuonna 2015 menojen tasoon vaikuttaa tilastouudistus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi ollut vuosina 2014 ja 2015 noin 1 %.
- 3) Vuonna 2017 toimintamenojen kasvua hidastaa perustoimeentulotuen maksatuksen ja laskutuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi noin +0,5 %.
- 4) Sote- ja maakuntaudistuksen johdosta vuosi 2020 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa.

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelma vuosina 2016-2021, mrd. €

Tuloslaskelman erä	2016*	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Toimintatulot	9,49	9,30	9,41	9,55	7,66	7,85
Toimintamenot	-37,27	-36,35	-36,89	-37,63	-18,28	-18,75
Toimintakate	-27,78	-27,05	-27,48	-28,08	-10,62	-10,90
Verotulot	22,10	22,52	22,62	23,31	12,52	12,12
Valtionosuudet	8,83	8,61	8,57	8,30	2,52	2,59
Rahoituserät, netto	0,27	0,26	0,26	0,24	0,31	0,31
Vuosikate	3,42	4,34	3,97	3,78	4,72	4,12
Poistot ja arvonalent.	-2,72	-2,82	-2,92	-3,02	-2,77	-2,87
Satunnaiserät, netto	0,38	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29
Tilikauden tulos	1,08	1,81	1,33	1,04	2,24	1,54
muutos-%:						
Toimintatulot	3,3	-2,0	1,2	1,5	-19,8	2,5
Toimintamenot	1,4	-2,5	1,5	2,0	-51,4	2,6
Verotulot	1,5	1,9	0,5	3,1	-46,3	-3,1
Valtionosuudet	7,2	-2,5	-0,5	-3,2	-69,7	3,1

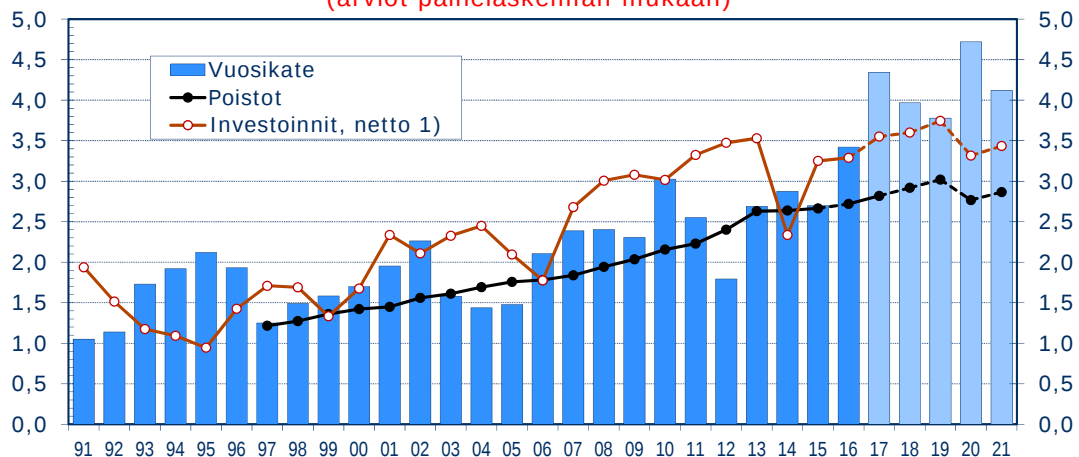
Vuonna 2017 toimintatuloja ja -menoja sekä valtionosuuksia pienentää perustoimeentulotuen laskutuksen ja maksatuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus. Talouden paraneminen vuonna 2020 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Kuntien ja kuntayhtymien rahoituslaskelma vuosina 2016-2021, mrd. €

Rahoituslaskelman erä	2016*	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	3,42	4,34	3,97	3,78	4,72	4,12
Satunnaiset erät, netto	0,38	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29
Tulorahoituksen korjauserät	-0,62	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-4,35	-4,65	-4,75	-4,85	-4,39	-4,50
Rahoitusosuudet investointeihin	0,20	0,23	0,25	0,20	0,19	0,19
Investointihyödykkeiden luovutustulot	0,86	0,87	0,90	0,91	0,88	0,88
Toiminnan ja investointien rahavirta	-0,11	0,51	0,09	-0,25	1,12	0,41
Rahoituksen rahavirta						
Antolainojen muutokset	-0,11	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2,52	1,64	2,16	2,60	1,39	1,64
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2,08	-2,10	-2,20	-2,30	-1,90	-2,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut muutokset	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahavarojen muutos	0,57	0,00	0,00	0,00	0,56	0,00
Rahavarat 31.12.	5,68	5,68	5,68	5,68	5,74	5,74
Lainakanta 31.12.	18,10	17,63	17,60	17,89	13,98	13,62

Kuntayhtymien lainoja on oletettu siirtyvän maakunnille vuonna 2020 noin 3,4 mrd. euroa ja rahavaroja noin 0,5 mrd. euroa

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾ 1991-2021, mrd. € (käyvin hinnoin)
(arviot painelaskelman mukaan)

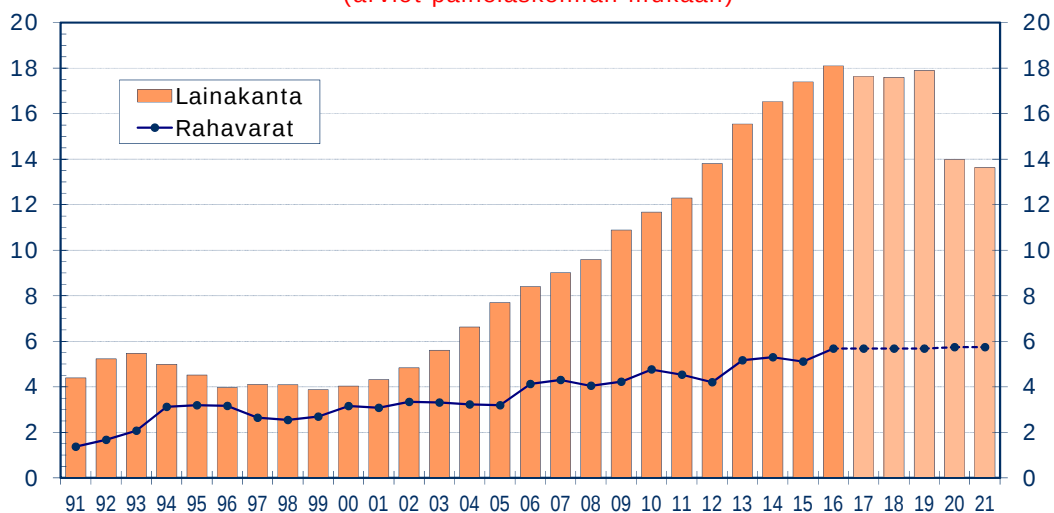
1) Investoinnit, netto = Käyttöomaisuusinvestoinnit – rahoitusosuudet – käyttöomaisuuden myyntitulot.

Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.

Vuosikatteen paraneminen vuonna 2020 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat
1991-2021, mrd. € (käyvin hinnoin)

(arviot painelaskelman mukaan)

Kuntayhtymien lainoja on oletettu siirtyvän maakunnille vuonna 2020 noin 3,4 mrd. euroa

YHTEENVETO: Kuntatalouden kehitysnäkymät aiemmin arvioitua positiivisemmat

- Vuonna 2017 kuntatalouden tilanne odotettua parempi erityisesti reippaan yhteisöverokasvun vuoksi
  - » Myös kunnallisveron tilitykset nousseet nollan tuntumaan (=odotettua parempi kehitys)
- Toimintamenot kehittyvät erittäin maltillisesti kiky-päätösten, kuntatyönantajan eläkemaksun alentumisen ja sopeutustoimien vuoksi
- Tilikauden tulos vahvistuu 2017.
- Velkaantuminen kääntyy kuluvana vuonna laskuun.
- Vuodesta 2018 eteenpäin tulorahoitus kehittyy vaimeasti, menot kasvavat maltillisesti, tilikauden tulos laskee noin yhden miljardin tuntumaan
- Investoinnit pysyvät korkealla tasolla
- Vahvan käyttötalouden vuoksi toiminnan ja investointien rahavirta pysyy kuitenkin lähellä tasapainoa koko ennustekauden
- Lainakanta ei juurikaan kasva 2018-2019, maakunnille siirtyy v. 2020 noin 3,4 mrd. € velkaa
- Sote-muutos pienentää tuloja ja menoja, muutokseen liittyvät tilitysviiveet parantavat kuntien vuoden 2020 verotuloja kertaluonteisesti